

POSTANOWIENIE

Dnia 24 września 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z powództwa Z. D.

przeciwko M. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 września 2010 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 10 marca 2010 r.,

- 1) **odrzuca zażalenie na orzeczenie zawarte w punkcie I zaskarżonego postanowienia;**
- 2) **oddala zażalenie w pozostałej części.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 11 lutego 2010 r. Sąd Apelacyjny zwolnił powoda od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej ponad kwotę 1 000 zł. a w pozostałej części oddalił wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i wezwał pełnomocnika powoda do uiszczenia w terminie tygodniowym opłaty od skargi kasacyjnej w kwocie 1 000 zł. pod rygorem odrzucenia skargi. Pełnomocnik powoda nie uiszczył w określonym terminie opłaty, wniósł natomiast zażalenie na postanowienie oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 10 marca 2010 r. Sąd Apelacyjny odrzucił powyższe zażalenie jako niedopuszczalne w świetle art. 394¹ k.p.c. oraz odrzucił skargę kasacyjną powoda jako nieopłaconą w określonym terminie.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pełnomocnik powoda wniósł o jego uchylenie stwierdzając, że w świetle art. 394¹ § 1 pkt.2 k.p.c., w brzmieniu po nowelizacji obowiązującej od dnia 22 maja 2009 r., stronie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie Sądu drugiej instancji oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego o odrzuceniu zażalenia powoda na postanowienie z dnia 11 lutego 2010 r. oddalające w części wniosek o zwolnienie od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej jest niedopuszczalne i jako takie podlega odrzuceniu.

Zgodnie z art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym od dnia 22 maja 2009 r., kiedy weszła w życie ustawa z dnia 19 marca 2009 r. nowelizująca kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 69, poz. 592), zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje jedynie na postanowienie Sądu drugiej instancji: 1. odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (§ 1 pkt 1), 2. co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji (§ 1 pkt 2) oraz na postanowienie kończące postępowanie w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹, a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji (§ 2).

Nie ulega wątpliwości, że zażalenie na postanowienie o odrzuceniu zażalenia na postanowienie o odmowie zwolnienia od opłaty sądowej nie jest zażaleniem na postanowienia, o których mowa w art. 394¹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Nie jest to również zażalenie na postanowienie kończące postępowanie w sprawie, w rozumieniu art. 394¹ § 2 k.p.c. Zgodnie bowiem z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, w przepisie tym chodzi o postanowienia kończące sprawę, jako pewną całość poddaną pod osąd, a postanowienie odrzucające zażalenie na odmowę zwolnienia od kosztów sądowych nie jest takim postanowieniem, gdyż sprawę kończy dopiero postanowienie o odrzuceniu środka odwoławczego, wydane w związku z oddaleniem wniosku o zwolnienie od opłaty od tego środka i nie uiszczeniem jej przez stronę (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 1996 r. I CKN 7/96, OSNC 1997/3/31, z dnia 3 kwietnia 1997 r. I CZ 27/97, OSNC 1997/9/130 i z dnia 11 sierpnia 1999 r. I CKN 367/99, OSNC 2000/3/48).

Zażalenie na postanowienie o odrzuceniu zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie od opłaty sądowej nie jest również postanowieniem, o którym mowa w art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c., nie jest bowiem zażaleniem co do kosztów procesu.

Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 31 marca 2009 r. SK 19/08 (OTK-A 2009/3/29), w którym stwierdził zgodność z Konstytucją art. 394¹ § 2 k.p.c., w brzmieniu sprzed wskazanej wyżej nowelizacji k.p.c., w zakresie, w jakim uniemożliwia zaskarżenie postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych wydanego po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji – instytucja zwolnienia od kosztów sądowych, przewidziana przez ustawę o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jest instytucją inną niż orzekanie o kosztach procesu, uregulowane w przepisach k.p.c. Z tych względów, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, nie ma podstaw do stosowania do orzeczenia o zwolnieniu lub odmowie zwolnienia od kosztów sądowych gwarancji konstytucyjnych przewidzianych w art. 45 ust. 1, art. 78 i art. 176 Konstytucji, a tym samym nie ma podstaw do posługiwania się w tym wypadku argumentami przedstawionymi w wyroku Trybunału z dnia 27 marca 2007 r. SK 3/05 (OTK-A 2007/3/32), uzasadniającymi niezgodność z Konstytucją art. 393¹⁸ k.p.c. (obecnie art. 394¹ § 2

k.p.c.) w zakresie, w jakim uniemożliwiało zaskarżenie postanowienia o kosztach procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji. Z tych względów Trybunał Konstytucyjny uznał, że konstytucyjne standardy procedury nie nakazują przyznania stronom i uczestnikom postępowania środków zaskarżenia na postanowienia w kwestii zwolnienia od kosztów sądowych wydane po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji.

Uwzględniając oba powyższe wyroki Trybunału Konstytucyjnego ustawodawca znowelizował od dnia 22 maja 2009r. przepis art. 394¹ § 1 k.p.c. wprowadzając w punkcie 2, zgodnie z wyrokiem Trybunału z dnia 27 marca 2007 r. SK 3/05, zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 listopada 2009 r. III CZ 53/09 (OSNC 2010/5/79) powyższy przepis rozszerza krąg wyjątków od zasady, że nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji inne niż kończące postępowanie w sprawie i jako przepis o charakterze wyjątkowym powinien być interpretowany ściśle.

Biorąc to pod uwagę oraz zważywszy, że, jak wskazano wyżej, rozstrzygnięcie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych, uregulowane w art. 100-108 u.k.s.c., nie jest orzeczeniem co do kosztów procesu, uregulowanym w art. 98-109 k.p.c. – przepis art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie ma zastosowania do rozstrzygnięcia w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. Z tych względów niedopuszczalne jest zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych, wydane po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, jak również na postanowienie o odrzuceniu zażalenia na postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych. Niedopuszczalne jest zatem zażalenie powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego odrzucające zażalenie na postanowienie tego Sądu o odmowie zwolnienia powoda od części opłaty od skargi kasacyjnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 373 w zw. z art. 370 k.p.c. oraz art. 398²¹ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. odrzucił zażalenie powoda w tym zakresie.

Natomiast zażalenie w części dotyczącej postanowienia Sądu Apelacyjnego o odrzuceniu skargi kasacyjnej powoda podlega oddaleniu jako bezzasadne.

Trafność postanowienia o odmowie zwolnienia powoda od części opłaty od skargi kasacyjnej nie podlega kontroli Sądu Najwyższego, bowiem jak wskazano wyżej, postanowienie to nie jest zaskarżalne do Sądu Najwyższego, a zawodowy pełnomocnik powoda nie skorzystał z możliwości poddania go kontroli tego Sądu na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., nie zawarł bowiem w zażaleniu odpowiedniego wniosku w tym przedmiocie, bez którego kontrola taka jest niemożliwa.

Ocenie Sądu Najwyższego podlega zatem jedynie trafność odrzucenia skargi kasacyjnej jako nieopłaconej w terminie, której w istocie skarżący nie kwestionuje i która nie budzi wątpliwości w świetle art. 398⁶ § 2 k.p.c. i z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie na to postanowienie, jako bezzasadne.